

11 • 2008

Kosketeltava taide kiinnostaa kuurosokeita.
Carita Halmeen "Pieni koira Cavalier" -taulu kiertää.

Viljo Kinnunen tulkkeineen, takana Paavo Korhonen.

Osmo Perttula

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Marraskuu

Frans Leijonin syntymästä 130 vuotta

Porin päivätoiminnan onnistunut varainhankinta

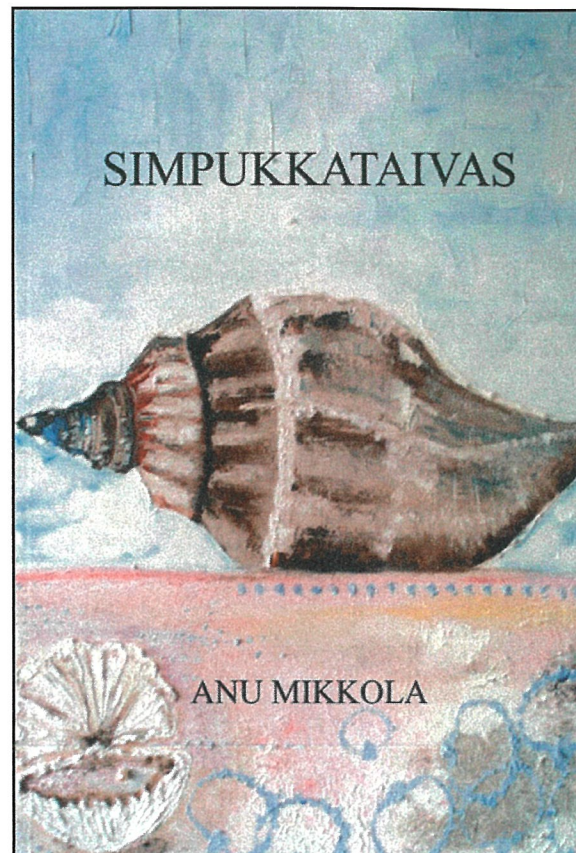
Me osaamme -ilta käynnistyi yleisöryntäyksellä

Sisältö

Pääkirjoitus: Syyskokous päättää uudesta organisaatiomallista.....	3
Frans Leijonin syntymästä 130 vuotta..	4
Runotyttö julkaisi esikoisteoksensa....	8
Runo: Simpukan sileä pinta.....	9
IT-koulutus on tiimityötä.....	10
Työsuhteessa olevat tulkit.....	12
Hyvä idea poiki mukavan tuoton Porin päivätoiminnalle.....	14
Pistekirjoituskurssilla Arlainstituutissa..	16
Viisi kysymystä.....	17
Me osaamme -ilta käynnistyi yleisö-ryntäyksellä.....	18

Seuraava Tuntosarvi nro 12 ilmestyy joulun alla, **Frans Leijonin** syntymäpäivänä 12.12. Aineiston on oltava toimituksessa viimeistään 26.11. mennessä.

Kannen kuvassa **Milla Päiväniemi** (vas) ja **Carita Halme** vaihtavat ajatuksia taiteen tekemisestä Tampereen Toimintakeskuksessa järjestetyn Me osaamme -illan päätteeksi 23.10.2008. Kuva: **Tuija Wetterstrand**.

Anu Mikkolan esikoisrunokirja "Simpukkataivas" julkistettiin Aleksis Kiven päivänä 10.10. Kansikuva on kopio kuvataiteilija **Marki Salosen** alkuperäisestä maalauksesta. Runokirjaa voi tilata hintaan 10 euroa suoraan kirjoittajalta s-postitse anu.mikkola@tintti.net, postituskulut lisätään.

TUNTOSARVI 34. vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry. **Taitto:** Tuija Wetterstrand, **Toimitus:** Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Wetterstrand, p. (09) 54953521, matkap. 040 7532026, tekstip. (09) 54953526, faksi (09) 54953517, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi. **Toimitusneuvosto:** Anu Mikkola (puheenjohtaja), Carita Halme, Esko Jäntti, Kauko Kokkonen, Merja Vähämaa, Raili Karisaari (sihteeri), Tuija Wetterstrand (päätoimittaja). **Hinta:** Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen Känselförteckningen ilmestyy 5 kertaa vuodessa isokirjoituksella. **Tilaukset ja osoitteenmuutokset:** Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. (09) 5495 350, tekstip. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45. **Painopaikka:** Kopio Niini Finland Oy. Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi. Tuntosarvi on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton Kultti ry:n jäsenlehti.

Syyskokous päättää uudesta organisaatiomallista

Hallitus on hyväksynyt yhdistyksen strategian ja uuden organisaation ja antaa esityksen syyskokouksen päättäväksi. Jos syyskokous hyväksyy sen, niin uusi organisaatio astuu voimaan vuonna 2010.

- Organisaation kehittämistyö alkoi vuonna 2005. Vuoden 2007 syyskokous päätti, että uusi organisaatiomalli ei astu voimaan vuoden 2008 alusta. Tämän vuoden kevätkokous velvoitti hallitusta tuomaan uuden esityksen syyskokoukselle.

Vaikka tämä aiheutti jonkin verran hämmennystä ja epätietoisuutta, pidän erittäin hyvänä tätä "tuumaustaukoa". Nyt on saatu strategiaehdotus esityskelpoiseen muotoon ja organisaatiota on pohdittu uusista lähtökohdista.

Organisaatio pyrittiin saamaan selkeäksi ja yksinkertaiseksi. Siinä pitäisi näkyä vastuu- ja valtasuhteet. Se ei myöskään saisi tuoda lisäkustannuksia.

Nykyisestä mallista uusi organisaatioehdotus poikkeaa erityisesti neljässä kohtaa: kuntoutumis- ja asumispalvelut yhdistetään saman johdon

alle, taloushallintopalvelut saavat oman yksikkönsä ja samalla entistä näkyvämmän roolin, yhteistyöryhmiä luodaan kehittämään organisaation sisäistä yhteistyötä ja koordinoimaan kehittämistoimintaa ja yksiköiden nimet muutetaan palveluiksi.

Kaiken lähtökohtana on paremman palvelun tuottaminen kuurosokeille henkilöille ja palvelun vastaaminen tarpeeseen.

Kehitystyö jatkuu ja siitä tulee yhdistyksen organisaation luonnollinen osa-alue. Tärkeimmille toiminnoille ollaan luomassa omat osastrategiat ja niiden kehittäminen jatkuu alkuvuoden 2009. Ensi vuosi on valmistautumista vuonna 2010 voimaanastuvaan uuteen organisaatioon.

Tässä vaiheessa haluan kiittää lämpimästi kaikkia kehitystyössä mukana olleita ja kehittämisen eri vaiheissa palautetta antaneita. Teidän kaikkien panos on ollut suuri ja tärkeä.

Tapaamisiin syyskokouksessa!

Seppo Jurvanen
hallituksen puheenjohtaja■

Frans Leijonin syntymästä 130 vuotta

Eero Vartio

Kuurosokea **Frans Leijon** on ollut Suomen kuurosokeille kannustava esimerkki siitä, miten sitkeydellä ja ahkeruudella on mahdollista voittaa vammojen tuottamat vaikeudet, jopa ansaita oma elantonsa. Tässä hän muistuttaa aikalaistaan amerikkalaista **Helen Kelleriä**. Frans Leijonin syntymästä tulee 12. joulukuuta 2008 kuluneeksi 130 vuotta.

Lapsuusvuodet Yläneellä

Oman kertomansa mukaan Frans Leijon syntyi kuljeksivan työläisnaisen aviottomana poikana Yläneellä 10 kilometrin päässä Turusta. Turun ja Kaarinan seurakuntien keskusrekisteri antaa ajankohdaksi 12.12.1878.

Kahden ja puolen vuoden iässä Frans menetti näkönsä ja kuulonsa isorokon seurauksena. Samalla katosi puhekyky.

Seurasi monta vuotta, joista Frans ei muista paljoa. Ruoka oli ilmeisesti tiukalla köyhässä kodissa, sillä poika kävi naapureissa varkaissa: kahmi ja ahmi lanttuja, omenoita ja jopa kananmunia. Ympäristö reagoi viha-

mielisesti. Frans ei käsittänyt omien tekojensa ja seurausten yhteyttä, vaan koki rangaistukset järkyttävinä onnettomuuksina. Myöskään käveleminen ei onnistunut, sillä Frans kaatui ja loukkasi päänsä. Siksi hän suostui ainoastaan ryömimään nelinkontin. Mitään keinoa vaihtaa ajatuksia ympäristön ihmisten kanssa ei ollut käytettävissä.

Myöhemmin Frans vertasi itseään villieläimeen. Kun joku lähestyi, hän arveli rangaistusonnettomuuden uhkaavan. Siksi hän puolustautui lyöden, potkien, raapien ja purren.

Kouluun Pietarsaareen

Suuri muutos tuli kymmenen vuoden iässä. Aloitteen teki vapaaherra **Robert Jägerhorn**, jolle Fransin kasvatusisä **Matti Salmi** oli tehnyt hevosmiehen töitä.

Tuohon aikaan Suomen kuurojen opetuksessa uskottiin puhemenetelmään: kuurojen tuli oppia tarkasti katsomaan puhuvien ja kuulevien suunliikkeitä ja ymmärtämään heidän tarkoituksensa täten huulilta lukien.

Myös kuurojen ihmisten itsensä piti osata tuottaa ymmärrettävää puhetta. Jos nämä vaikeat taidot eivät millään onnistuneet, oppilas poistettiin Turun tai Porvoon kuurojenkoulusta ja lähetettiin Pietarsaareen. Siellä viittomakieli oli sallittu. Tätä ruotsinkielistä koulua Jägerhorn nyt suositteli. Johtajana siellä oli **Anna Heikel**, jonka isä oli koulun perustanut.

Saattajaksi lähti Jägerhornin palvelijatar **Maija Björklund**, joka oli kotoisin Pietarsaaren läheltä. Ensin matkattiin hevosella Turkuun, sitten junalla Pohjanmaalle. Kun Anna Heikel näki maassa konttaavan pojan, hän purskahti itkuun.

Jumala koulun vintillä

Siitähän se lähti, vaikka oppiminen teetti kovasti töitä. Mutta ennen pitkää Frans käveli kahdella jalalla ja luki molempia kilpailevia kohokirjoitusjärjestelmiä. Ne olivat englantilaisen **William Moonin** (1818-1894) kehittämä moonin kirjoitus, joka perustui yksinkertaistettuihin näkevien kohoaakkosiin sekä toisaalta ranskalaisen **Louis Brailleen** (1809-1852) keksimä pistekirjoitus. Myös kädestä käteen viittominen tuli tutuksi. Nyt tietoja ja ajatuksia oli mahdollista vaihtaa muiden ihmisten kanssa.

Jotkut käsitteet tosin olivat vaikeita. Kerran Frans oli tervehtimässä saar-

naajaa ja innostui, kun luuli päässeensä kättelemään itseään Jumalaa. Hänelle selitettiin, että saarnamies on vain Jumalan ystävä. Itse Iso Isäntä asuu ylhäällä, pojalle viitottiin.

Vihdoin Frans Leijon arveli ymmärtävänsä. Jumala asui tietysti koulurakennuksen vintillä. Nyt hän halusi välttämättä kiivetä sinne vieraisille. Näin tapahtui, ja Frans etsi käsikopelolla. Mutta ei Jumalaa sielläkään ollut. Poika vaan kolhi päätään katon tukihirsiin. Vihdoin hän tajusi, että Jumala on jossakin vielä ylempänä, käsikopelolla tavoittamattomissa.

Sorvari ja puuseppä

Koulun lähistöllä asui sokea mies, joka tunnettiin taitavana sorvaajana. Tutkittuaan miehen tuotteita Frans tahtoi oppia sorvin käytön. Johtajatar Anna Heikel torjui ajatuksen kauhistuneena, sillä hän pelkäsi tapaturmia.

Kun ihmiset eivät auttaneet, Frans Leijon pyysi rukouksessa Jumalaa opettajaksi. Hän meni yksin veistoluokkaan ja tarttui sorviin. Työ sujui ihmeen vaivattomasti. Nyt myös Heikel uskoi ja suostui järjestämään opetusta.

Frans Leijonista tuli etevä sorvari. Kuuromykkäin yleisessä kokouksessa Helsingissä 1902 hän sai näytte-

lyssä esitellä, miten sorvaaminen kuurosokealta nuorelta mieheltä sujuu. Myöhemmin hänen keinutuolin- ja kynttilänjalkansa voittivat Tampereen teollisuusnäyttelyssä v. 1922 ensimmäisen palkinnon. Vuosien mitaan hän sai ystäviltä yhä uusia sorvausmalleja. Tuotteisiin kuuluivat kolmihaarainen kynttilänjalka, kellonpidin, sukanparsimissieni ja rihmarulatelaine samettitynyineen.

Kuurojen yhdistystä perustamassa

Pietarsaareen perustettiin kuurojen yhdistys. Tämä tapahtui ruotsalaisen tutkijan **Anita Hellören** mukaan pääsiäisenä 1899, kun taas Frans Leijonin muistelmat ylöskirjannut **Ester Stade** antaa perustamisvuodeksi 1900. Ero saattaa johtua siitä, mistä tapahtumasta perustaminen laske- taan. Luultavasti Hellöre laskee ajan päätöksen tehneestä kokouksesta, Stade taas arvatenkin jostakin viran- omaisten hyväksymis- ja rekisteritoi- mesta.

Hellöre mainitsee edelleen, että jo ke- sällä 1899 Pietarsaaren kuurojen yh- distys järjesti kuuroille ihmisille juhan- nusjuhlan. Kaikki tämä tapahtui kou- lulla, joten Frans oli ilman muuta mu- kana.

Koulun päätyttyä

Kymmenvuotisen koulunsa päätyttyä

Frans Leijon pääsi asumaan entisen hoitajansa Maija Björklundin talou- teen Forsbyhyn. Hän ansaitsi rahaa sorvaustöillä. Myöhemmin hän asui seudun eri kuurojen luona, oli mm. kymmenen vuotta renkinä Anita Hel- lören isoisällä, joka hänkin oli kuuro.

Kouluaikana yhteys Yläneelle oli kat- kennut, mutta nyt Frans olisi halun- nut tavata äitiään ja säästi sorva- usansioista tälle matkarafoja. Mutta ilmeni, että äiti oli tällä välin kuollut ja muu perhe muuttanut tuntemattomaan paikkaan.

Kun Björklundit kävivät Pietarsaare- sa polkupyörällä, Frans Leijon keksi oman kulkuneuvon, eräänlaisen tan- dempyörän. Siinä oli kaksi istuinta. Frans itse polki takana, kun taas etu- istuimella istui joku Björklundin näke- vistä ja kuulevista lapsista pääteh- tävänä ohjata. Myös Frans ohjasi seuraten etuistuimelta narun kautta välittyvää tietoa käännöksistä.

Fransin muita keksintöjä olivat tuuli- mylly, joka toimi ihan oikeasti - sellai- nen lintulaudan kokoinen pienoismalli - sekä kommunikaatiotaulu. Tauluun oli valettu näkevien aakkoset. Kun- kin kirjaimen alla oli vastaava piste- kirjain. Jos puhekuumppani ei osan- nut viittomia, oli mahdollista tavata asioita toinen toiselleen seuraamal- la toisen osoittamia kirjaimia. Leijon opetteli myös lasinleikkausta.

Puutarhamestari

Elintarvikkeista tuli ensimmäisen maailmansodan aikaan 1917 huuta- va pula. Frans innostui viljelijäksi. Isäntäväki antoi muokattavaksi maa- palasen, jolle hän rakenteli kasvila- voja. Tuotteet olivat tavallisimpia juu- rikasveja, kurpitsoja, tomaatteja ja kurkkuja, herneitä, papuja, tilliä, per- siljaa ja tupakkaa, vaikkei hän itse ollutkaan tupakkamies.

- Omakätisesti Frans kylvi, kasteli, kitki ja hoiti. Hän erikoistui myymään sie- meniä. Vaasan puutarhanäyttelystä hän sai toisen palkinnon. Kesällä 1920 puutarhurimestari matkasi Jy- väskylään tutustumaan seminaarin puutarhaan.

Unelma Etelän Paratiisipuutarhasta

- Vähitellen Frans Leijon alkoi haaveilla omasta puutarhamökistä etelässä: siellä kesä ja satokausi olisi pitem- mät, koska ilmasto on lämpimämpi. Lopulta hän muutti Turun lähelle Kaksikerran seurakuntaan. Kuurojen liitolla oli Kaksikerran naapurisaarel- la Satavassa asuntola. Sen yhtey- dessä Frans saattoi jatkaa puutar- hatöitään.

Kuinka ollakaan, isäpuoli Matti Salmi kuuli kuurojen papilta **Eino Savisaa- relta** Turussa kuvauksen ihmemie- hestä Frans Leijonista. Yhteys per-

heeseen solmiutui uudestaan, ja Frans vietti paljon aikaa velipuolen- sa Matin kauppuutarhassa Vasa- ramäessä.

Satavan asuntolassa Frans Leijon vietti viimeiset kymmenkunta vuotta, kunnes kuoli 27. kesäkuuta 1947 vatsasyöpään. ■

Lähteet:

Hellöre, Anita:
Mina förfäders stad. En berättelse om släkten Kif - Eriksson - Hellöre och döva i finska Österbotten ur historisk perspektiv. Teckningar Maja Kvist. Utgivare Anita Hellöre. Karle- by 2008

Stade, Ester:
Frans Leijon. Sokea, kuuro ja myk- kä. Suomennos 'Kuuromykkäin Jou- lulehden' ruotsinkielisestä painok- sesta. Helsinki 1923.

Sähköpostiviestit Anita Hellöreltä lo- kakuussa 2008.

Turun ja Kaarinan seurakuntien kes- kusrekisteri.

Runotyttö julkaisi esikoisteoksensa

Teksti ja kuvat Tuija Wetterstrand

Kun tulin yhdistykseen töihin kohta neljä ja puoli vuotta sitten, kiinnitin heti huomiota erään **Anu Mikkolan** herkkiin ja kauniisiin runoihin. Pian minulla oli ilo tutustua Anuun henkilökohtaisesti. Anu osoittautui paitsi upeaksi runoilijaksi, myös lahjakkaaksi kirjoittajaksi ylipäätään. Anu on vaikuttanut pitkään yhdistyksen lehtien toimitusneuvostossa, ensin sen jäsenenä ja nyttemmin puheenjohtajana.

On ollut hienoa myös huomata, että vaikka Anu ei itse hallitse viittomakieltä, on hän aina ollut hyvin tarkka siitä, että hänen runojensa viittomakieliset tulkinnat mietitään huolellisesti läpi yhteistyössä hänen kanssaan.

Viimeistään **Helen Keller** maailmankonferenssin jälkeen kesäkuussa 2005, missä Anu esitti runojaan, olen odottanut, että hän julkaisee oman runokirjansa. Minun ja monen muun odotus palkittiin vihdoin perjantaina 10.10., kun Anu Mikkolan esikoisteos "Simpukkataivas" julkistettiin. Julkistamispäivä oli huolella valittu, olihan se kansalliskirjailija **Aleksis Kiven** merkkipäivä.

Anu Mikkola

Pienessä, mutta lämminhenkisessä julkistamistilaisuudessa Toimintakeskuksen ruokasalissa oli mukana aivan Anun lähipiiriä. Anun vanhemmat seurasivat ylpeinä tyttärensä saamia huomionosoituksia. Mukana oli myös runokirjan kansikuvan alkuperäisen taulun maalannut kuvataiteilija **Marki Salonen**. Runoilijakollega **Vieno Hyttinen** arveli, että joskus vielä saamme lukea Anun oman elämänkerran hänen itse kirjoittamanaan. Anu itse myhäili salaperäisenä. "Tämä kirja on ensimmäinen lapseni, saa nähdä syntykö näitä lapsia vielä lisää", hän hauskuutti yleisöä.

Anu Mikkola (s. 1967) on kotoisin Kotkasta, mutta asuu nykyisin Tampereella. Anu Mikkola syntyi keskosena ja vaikean elämänalun seurauksena hänellä on CP-vamma. Lisäksi hän on sokea ja vaikeasti kuulovammainen.

Anu on ollut runotyttö lapsesta saakka. Ensimmäisen, äidilleen omistamansa runon hän kirjoitti 10-vuotiaana. Kuurosokeille Anun runot ovat tulleet tutuiksi Suomen Kuurosokeat ry:n julkaisemien runokirjojen ja lehtien kautta. Anu Mikkola on lahjakas kirjoittaja, jonka runoissa on tunnetta ja syvyyttä ja joissa hän uskaltaa tuoda esiin kipeitä ja ahdistaviakin asioita. Kuurosokeat antoivat hänelle Vuoden kirjoittaja 1998 -tunnustuksen.

Runokirjaa voi tilata hintaan 10 euroa suoraan kirjoittajalta sähköpostitse anu.mikkola@tintti.net, postituskulut lisätään. Anun kirja on saanut jo nyt niin hyvän vastaanoton, että ensimmäinen painos on loppuunmyyty. Toinen painos on kuitenkin tulossa marras-joulukuun vaihteessa. Kirjaa voi tilata ennakkoon ja Anu Mikkola lupaa, että kirja toimitetaan hyvissä ajoin ennen joulua niin, että se ehtii pukinkonttiin. ■

Simpukan sileä pinta
salaisissa syvissä vesissä,
sisällään suojassa helmi heleä,
luo löytäjälleen lahjan
toivo tulevaisuuteen.

Simpukan suloisessa sylissä
helmi heleä
odottaa löytäjäänsä,
jolle antaa annoksen toivoa
uskoa uuteen huomiseen.

Simpukan kuoren katveessa,
sisällään suojapaikassaan
kasvaa helmi heleä,
löytäjälleen lahja läheinen
tuo toivon tulevaisuuteen,
uskon unelmiin.

Anu Mikkola ■

IT-koulutus on tiimityötä

Maarit Patrikainen

Tieto- ja viestintäteknologian tukipalvelujen yksi osa on IT-koulutus, joka tapahtuu pääsääntöisesti Tampereella Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa. IT-koulutus on kuurosokeille tietokoneen käyttäjille tarkoitettua ryhmämuotoista koulutusta vaihtuvista aiheista. Vuosittain järjestetään kuusi koulutusviikkoa ja jokaiselle viikolle otetaan 3 – 5 opiskelijaa. Puheella kommunikoiville ja viittomakielisille on perinteisesti ollut omat viikkonsa johtuen erilaisista apuvälineistä ja kommunikaatiosta. Myös Sonetti-ohjaajat saavat koulutusta omana ryhmänään.

Lisäksi IT-koulutustiimi järjestää yksittäisiä koulutuspäiviä ajankohtaisista aiheista. Päiväkoulutuksilla voidaan vastata asiakkaiden koulutustoiveisiin joustavasti ja nopeasti. Kaikessa koulutuksessa painotetaan apuvälinenäkökulmaa ja asiakkaita tuetaan yksilöllisin kommunikaatoratkaisuin.

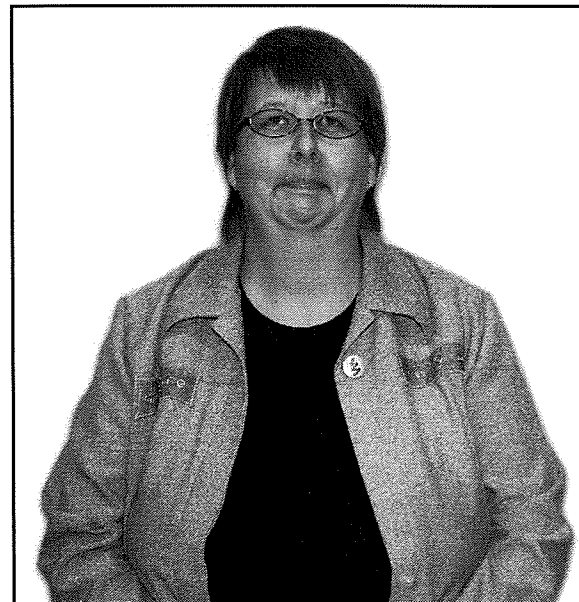
IT-koulutuksen lisäksi tiimillä on monia muita työtehtäviä. IT-kouluttajat ohjaavat tietokoneen, sen apuvälineiden ja

apuvälineohjelmien sekä apuvälinein varustettujen matkapuhelinten käyttöä Toimintakeskuksen yksilöllisillä kuntoutusjaksoilla. Viestintäkouluttaja ohjaa kommunikaatioasioissa opettaen mm. IT-viittomia. Koko tiimi on mukana kuntoutuksen moniammatillisessa yhteistyössä ja osallistuu kuntoutuksen suunnitteluun. IT-kouluttajat tekevät maksusitoumuksiin perustuvat apuvälineen käytönohjaukset Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa tai asiakkaiden kotona. Kouluttajien lähiesimiehenä toimii kuntoutuksesta tuttu **Kaija Pekkanen**. Hän on yhteyshenkilö myös maksusitoumusasioissa.

Koulutustiimi esittäytyy

IT-koulutusta toteutetaan tällä hetkellä naisvoimin. Tiimiin kuuluvat IT-kouluttajat **Anne Metsäpuro** ja **Maarit Patrikainen** sekä viestintäkouluttaja **Merja Kovanen**.

IT-kouluttaja Anne Metsäpuro

Anne on tehnyt monenlaisia töitä kuurosokeiden ja kuurojen parissa vuodesta 1991. Hän suoritti viittomakielen approbaturin vuonna 1996. Tarkana on monta vuotta tietotekniikka-alan yrityksissä erilaisissa tehtävissä. Työn ohessa hän myös valmistui media-assistentiksi ja datanomiksi. Nykyinen työ Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa alkoi 2006.

Motto: "Aina huumoria olla pitää!"

IT-kouluttaja Maarit Patrikainen

Maarit on aiemmin tehnyt töitä ke-raamikkoyrittäjänä sekä ravintolakokkina. Tietotekniikkaan hän on päte-vöitynyt suorittamalla tietojenkäsittel-lyn järjestelmänvalvojan ammattitut-kinnon, mutta on ennen kaikkea so-vellusihminen, jota kiinnostaa löytää jokaisen asiakkaan arkielämää hel-pottavia ratkaisuja.

Motto: "Joka asiasta löytyy aina jo-tain positiivista!"

Viestintäkouluttaja Merja Kovanen

Merja on toiminut kuurosokeusosalalla monissa työtehtävissä hieman yli 20 vuotta. Koulutukseltaan hän on yhteiskuntatieteiden maisteri ja viittomakielentulkki. Nykyinen työ viestintäkouluttajana alkoi vuonna 2002, jolloin Merja tuli töihin Uusmedia ja elämänikäinen oppiminen –projektiin. Kuntoutustyöstä hänellä on kokemus-ta 1990-luvun alkupuolelta lähtien.

Motto: "Hiljaa hyvä tulee".

Tiimillä on monipuolinen ja pitkä kokemus kuurosokeusosalasta. An-nen ja Merjan viittomakielen taito var-mistaa sen, että tiimillä on valmiudet palvella eri tavoin kommunikoivia kuu-rosokeita tasapuolisesti. Vuoden 2007 alkupuolella aloittanut Maarit on ryhmän uusiin tulokas ja opiskelee ahkerasti kuurosokeuteen liittyviä asi-oita tiiviistä työtahdistista huolimatta. Suuresta työmäärästä selviytymises-sä auttaa tiimin hyvä yhteishenki. ■

Työsuhteessa olevat tulkit

Hannaliisa Finell

Aikaisemmin suuri osa tulkeista oli niin sanottuja freelance-tulkkeja. Freelancerit saavat työnsä joko tulkivälityksestä tai suoraan asiakkailta. Freelance-tulkin työnantaja on tulkkipalvelua käyttävä asiakas, ja palkanmaksaja on asiakkaan sosiaalitoimisto.

Freelancerin työ on itsenäistä mutta häneltä puuttuvat niin palkalliset lommat, sairauslomat kuin työterveyshuoltokin. Muun muassa näiden syiden vuoksi tulkit ovat perustaneet tulkkirytyksiä. Sen jälkeen, kun tulkkipalvelut kilpailutettiin Uudellamaalla ja Pirkanmaalla, tulkit eivät ole voineet näillä alueilla jatkaa enää freelancereina vaan heidän on ollut joko perustettava toiminimi tai solmittava työsuhde johonkin palveluntarjoajaan eli tulkkirytykseen.

Työsuhteessa työnantajan ja työntekijän on noudatettava työaikalakia. Työaikalaisissa sanotaan muun muassa, että säännöllistä työtä tekevät kuukausipalkkaiset työntekijät voivat työskennellä korkeintaan 8 tuntia päivässä eli 40 tuntia viikossa. Työntekijän ei tarvitse suostua ylitöiden

tekemiseen, eli työnantaja ei voi vaatia työntekijää tekemään yli kahdeksaa tuntia päivässä. Työnantajan on maksettava ylityökorvaus 8 tunnin ylittävältä ajalta, samoin jos viikon työtunnit ylittävät 40 tuntia. Työaikalaisissa määrätään myös, että työntekijällä on oikeus vähintään 11 tunnin keskeytymättömään lepoaikaan työvuorojen välillä, mutta työntekijän suostumuksella lepoaikaa voi vähentää viiteen tuntiin korkeintaan kolmena työvuorokautena peräkkäin.

Työnantajat voivat antaa työntekijöilleen kuitenkin työaikalakia paremmat edut. Joissain yrityksissä tulkkien lepoajaksi on määrätty aina vähintään 9 tuntia työvuorojen välillä.

Työaika käytännössä

Työaikalaki on tehty suojelemaan työntekijöitä. Tulkit, joilla on toiminimi, ovat oman itsensä työnjohtajia ja voivat tehdä tulkkaustyötä niin paljon kuin haluavat ja jaksavat. Työnantajan on neuvoteltava työsuhteessa olevien tulkkien kanssa poikkeusjärjestelyistä, kuten pitkistä tulkkauksista kuurosokeiden leireillä ja vuo-

sikokouksissa, varsinkin, jos kunta ei myönnä paritulkkausta. Työnantajat pyrkivät tekemään tulkkien työpäivistä sellaisia, että ne pysyvät laillisina ja järkevinä mm. jaksamisen kannalta. Siksi on tärkeää, että asiakkaat kertovat tilatessaan tarkat tulkkausajat: ei pelkästään ohjelman mukaisia aikoja vaan myös tulkkaus-/opastustarpeen aamiaisella, iltajuhlan jälkeen jne.. Asiakkaalla on oikeus tilata tulkki niin moneksi tunniksi kuin hän haluaa ja tarvitsee, ja tulkkirytykset haluavat luonnollisesti palvella asiakkaita heidän tarpeittensa mukaan.

Pitkä tulkkaus/opastus on sekä asiakkaan että tulkin kannalta järkevää jaksaa useammalle tulkkille. Liian pitkä tulkkaus tai tulkkausajan venyminen pitkissä tulkkauksissa yleensä heikentävät tulkkauksen ja opastuksen laatua. Riittävät tauot ja paritulkkaus tai useamman tulkin tulkkirinki takaavat laadukkaan tulkkauksen. Jos asiakkaan kotikunta ei maksa kahden tulkin palkkaa, hyvä ratkaisu on, jos kaksi asiakasta voi seurata yhtä tulkkiä tai jos joku ylimääräinen tulkki voi tulla vuorottelemaan oman tulkin kanssa tulkkaamisessa.

Kuurosokeista asiakkaista saattaa tuntua oudolta tai jopa häiritsevältä se, että tulkki vaihtuu kesken päivän (esimerkiksi vuosikokouksessa), tai että tulkki lopettaa tulkkauksen sovituna ajankohtana, vaikka asiak-

kaan tulkkaustarve jatkuisi yhä. Monet tulkkipalvelua käyttävät asiakkaat myös haikailevat vanhojen hyvien aikojen perään, jolloin tulkit tulkkasivat kellon ympäri valittamatta. Siihen aikaan monet koulutetut tulkit eivät jaksaneet raskasta ja epävarmaa työtä vaan lähtivät opiskelemaan muille aloille.

Tällä hetkellä tulkit ovat korkeasti koulutettuja. Vastavalmistuneet tulkit voivat hakea työntekijöiksi tulkkirytyksiin, jolloin he pääsevät työyhteisöön, saavat normaalit työsuhdeedut (kuten palkallisen sairausloman ja vuosiloman) ja sellaiset työajat, että he jaksavat ja haluavat tehdä tätä antoisaa työtä vaikka eläkeikään asti.

Palaute

Tulkit ja heidän työnantajansa ottavat mielellään palautetta tulkkien työskentelystä. Jos koet, että tulkkausjärjestelyissä jokin on epäonnistunut, ota rohkeasti yhteyttä tulkkiin tai hänen työnantajansa, niin asia varmasti selviää!■

Artikkelin kirjoittaja on Viittomakieli-alan Osuuskunta Vian alue-esimies Uudellamaalla.

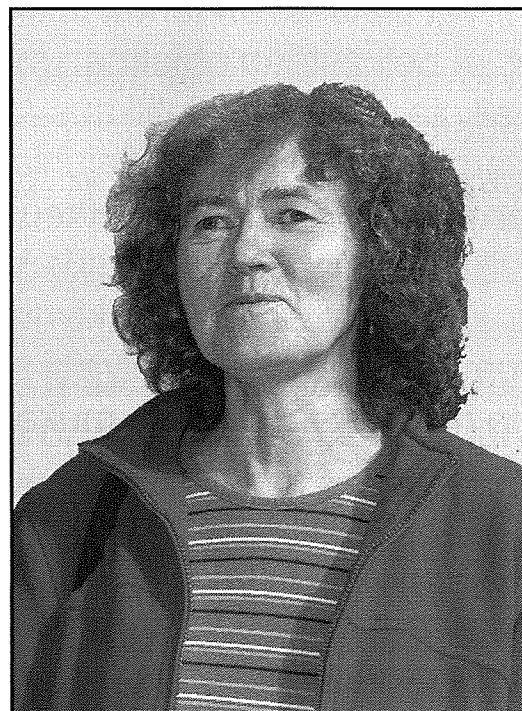
Hyvä idea poiki mukavan tuoton Porin päivätoiminnalle

Tuija Wetterstrand

Varainhankinta on puuhaa, missä tuntosarvet on hyvä pitää jatkuvasti koholla. Hyvä idea kannattaa napata ja ryhtyä heti toimeen. Näin toimi päivätoiminnanohjaaja **Maija-Liisa Lahti**, jonka aloitteen seurauksena Porin päivätoiminta sai lahjoituksena muutamaa kolikkoa vaille 800 euroa. Rahat tulivat Porin Prisman pullonpalautusautomaatin kolmen kuukauden tuotosta.

Porin Prisma on Satakunnan alueen suurin automarket, jonka erikoisuutena on se, että pullonpalautuksessa on tarjolla ns. hyväntekeväisyysvaihtoehto. Se tarkoittaa sitä, että kun asiakas palauttaa pantilliset pullonsa pullonpalautusautomaattiin, hän voi halutessaan nappia painamalla lahjoittaa pullonpalautusrahan johonkin hyvään tarkoitukseen. Tämän vuoden heinä-, elo- ja syyskuussa rahat saattoi ohjata kuurosokeiden Porin päivätoimintaan.

Maija-Liisa kertoo, että hän sai idean pullonpalautusrahoista siskoltaan. Sisko on mukana Porin seudun MS-

Kuva: Ralli Karisaari

Maija-Liisa Lahti

yhdistyksen toiminnassa ja he ovat keränneet pullonpalautusrahojen lahjoituksilla varoja toimintaansa jo kahden otteeseen. Pääsyä keräykseen voi hakea uudelleen aikaisintaan kahden vuoden kuluttua edellisestä kerrasta. Jotta pääsee mukaan keräykseen, on ensin tehtävä hakemus Satakunnan Osuuskaupan toimitusjohtajalle. "Ennen kuin lähetin hakemuksen olin tietenkin ensin yhteydessä Suomen Kuurosokeat ry:n keskustoimistoon Helsingissä. Varmistin, että meillä on keräyslupa kunnossa ja, että kirjoittamani hakemus oli asiallinen", Maija-Liisa kertoo.

Porin Prisma saa hakemuksia enemmän kuin mitä pullonkeräyslahjoituksia voidaan jakaa ja siksi hakemus kannattaa tehdä huolella. "Rahan tarve on perusteltava hyvin. Yliolkainen ilmoitus, että tarvitsemme rahaa toimintaan tai säälin kerjääminen ei mene läpi", Maija-Liisa tietää.

Maija-Liisalla ei ollut mitään käsitystä, että kuinka kauan hakemusten käsittely kestää ja kuinka paljon muita hakijoita samaan aikaan oli. "Lähetin hakemuksen huhtikuussa. Kesäkuussa aloin miettiä, että kuinka kauan vastauksen saamisessa menee. Heti seuraavana päivänä sainkin sitten soiton, että hakemus on hyväksytty", Maija-Liisa iloitsee.

Keräysaika on aina vakio, kolme kuukautta. Ajankohtaa ei voi itse päättää, siksi keräyksen ajoittuminen kesäkuukausille ilahdutti Maija-Lisaa. "Kesäaikaan tuotto on yleensä aina hyvä. Tosin viime kesä oli aika saateinen. Hellekesinä pullonpalautusrahojen tuotto on vielä suurempaa." 800 euroa on silti iso summa, erityisesti kun ottaa huomioon, että Porin päivätoiminnan kanssa samaan aikaan tuoton jakoi puoliksi toinenkin järjestö, joka keräsi rahaa sijaisvanhemmille. Isommat järjestöt, joilla on paljon paikallista toimintaa ja jäseniä saattavat saada kolmen kuukauden lahjoitusten tuoton kokonaan itselleen. "Kuurosokeiden Porin päivätoi-

minnan budjettiin suhteutettuna 800 euron tuotto on loistava", Maija-Liisa muistuttaa.

Maija-Liisa haluaa kannustaa kaikkia muitakin ideoimaan uusia tapoja varainhankintaan. Paikalliset mahdollisuudet kannattaa kartoittaa ja käyttää hyväksi. Pullonpalautusrahojen lahjoitusten tuoton saaminen toimintaan oli hienoa myös siksi, että se vaati vain vähän voimavaroja. "Homma piti laittaa alulle ja tehdä loppuselvitys". Maija-Liisa yksinkertaistaa.

Entä mihin Porin päivätoiminta sitten aikoo käyttää saamansa rahat? "Lokakuun lopussa, kun lopullinen summa selvisi, ilmoitin sen päivätoiminnan ryhmälle. Mietimme vielä yhdessä, että mihin rahat käytämme. Päivätoiminnasta vastaavalta järjestöpäällikkö **Heikki Majavalta** kysymme myös mielipidettä", Maija-Liisa pohdii.

"Käyttökohde on mietittävä tarkkaan, koska rahojen käytöstä täytyy tehdä selvitys. Kun selvitys tehdään hyvin, voimme taas kahden vuoden kuluttua hakea uudelleen pääsyä mukaan."■

Suomen Kuurosokeat ry:llä on Etelä-Suomen lääninhallituksen keräyslupa OKU 399 A 7.3.2007 ajalle 7.3.2007 - 28.2.2009.

Pistekirjoituskurssilla Arlainstituutissa

Hilkka Kasurinen

Pieni ryhmä meitä kuurosokeita opiskeli Arlainstituutissa pistekirjoituksen saloja neljän päivän ajan syyslokakuun vaihteessa. Saimme erillisestä asuntolarakennuksesta hyvät tilavat huoneet. Mutta puutteita löytyi heti. Valaisimia oli rikki, joten illan hämärässä huoneessa olisi ollut liian vaikea liikkua. Kylpyhuoneen peiliikaappikin oli niin korkealla, etten ylettynyt peiliin. Tarvitsen peiliä itseni laittamisessa kuntoon. Saimme huonekaverini kanssa onneksi vaihdettua huoneen aluesihteerin kanssa.

Kurssilaisten ryhmä kasvoi tulkkiopiskelijoilla. He tulivat oppimaan käytännön työelämän taitoja kanssamme. Käytännön tehtäviin ja toisiimme tutustumisen jälkeen aloitimme pistekirjoituksen opiskelun. Opintoihin kuului pisteistä lukeminen, pisteillä kirjoittaminen, pisteet ja tietotekniikka sekä kotona käytettävien tarvikkeiden ja koneiden merkitseminen pisteillä.

Olin intoa täynnä aloittaessani pistekirjoitusharjoittelun. Vuosikymmeniä sitten olin opetellut pistelukutaidon ja hallinnut sen täydellisesti, mutta ajan mittaan unohdin pisteet,

koska moni pistekirjeenvaihtokaveri on poistunut elämästä ja osa ei ikänsä vuoksi enää jaksanut jatkaa. Ilokseni huomasin, että pisteillä lukeminen ei ole lopullisesti unohtunut ja sormissa on vielä tuttu tuntoaisti jäljellä.

Pistekirjoituskoneen näppäimiä naputellessa piti olla voimalliset sormet. Siinä hommassa piti oikein keskittyä. Välillä sormi lipsahti näppäimeltä tai sitten näppäin jäi painaessa puoleenväliin. Vähän voimattomat reumasormeni tarvitsevat voimistukseen jatkuvaa harjoitusta. Virheitä oli kiva korjailla, koska jo se teki iloiseksi, että itse huomasin väärän pistekirjaimen kirjoittamassani tekstissä.

Opettajat ohjasivat meitä hyvin, he tarkkailivat meitä jatkuvasti ja antoivat apua. Kehomerkkejä käytti kukin halutessaan. Kurssitahti oli tiivis, tunnit vierähtivät nopeasti. Väsymys ei kuitenkaan vaivannut, vaikka pistin kaikki aistini töihin. Mikään opetus ei ole meidän vaikeasti kuulonäkövammaisten tarpeisiimme turhaa. Kaikkien aistien harjoittamista tarvitaan, että oppisimme taitoja, jotka helpottavat meitä selviämään jokapäiväi-

sestä elämästä. Taitojen opettelu kannattaa aloittaa myös riittävän varhain.

Kävimme kurssin lomassa myös kauppakeskus Sellossa. Torstaina iltapalalla **Toini** ja **Justiina** esittivät pienen teatteriesityksen, jonka nimeksi annettiin "Tomerat Havis Amanda". Esityksessä kaksi näkövammaista mummoa höpisivät keskenään ja juoksivat laulellen ja heilutellen valkoista keppiään. Justiina-mummo seurasi Toini-mummon huuliosta laulun sanoja ihan nokat vastakkain.

Kurssin päätyttyä saivat kurssilaiset Justiinalta pisteillä kirjoitetun kuvakortin, jossa luki: Hei! ja saajan nimi. Olit kiva kaveri. Lähettäjä: Justiina.

Lämmin kiitos opettajille, aluesihteerille, tulkeille, tulkkioppilaille ja kivoille kurssikavereille. Me tarvitsemme toinen toisiamme. Oli ilo nähdä hymy kasvoillanne.■

*Pistekirjoituksen keksijän, ranskalaisen **Louis Brailleen** (1809 – 1852) syntymästä tulee 4. tammikuuta 2009 kuluneeksi 200 vuotta. Joulukuun ja tammikuun lehdissä on lisää juttuja pistekirjoituksen merkityksestä kuurosokeille.*

Viisi kysymystä

Koonnut: Aatos Ahonen

1. Missä Euroopan maassa on kaupunki nimeltä Alkmaar?
2. Mikä maailmankausi oli ennen liitukautta?
3. Mistä kirjaimellisesti päästään kun päästään pälkähästä?
4. Perniön Teijossa käytiin aika erikoinen huutokauppa tammikuussa 1999. Mikä silloin kaupattiin?
5. Mikä on Afganistanin pääkaupunki?

Vastaukset:

1. Alankomaissa
2. Jurakausi
3. Suksen jalansijasta (Suksen jalkasija oli ennen pälös, tai on vieläkin)
4. Kirkko ja hautausmaa
5. Kabul■

Me osaamme -ilta käynnistyi yleisöryntäyksellä

Tuija Wetterstrand

Toimintapäivien ohjaaja **Heli Kojonen** valmistautuu Toimintakeskuksen kokoushuoneessa hermostuneena ensimmäiseen Me osaamme -iltaan. Virallisesti ilmoittautuneita on kaksi, mutta Heli on juuri kuullut, että paikalle olisi tulossa lähemmäs 20 ihmistä, tulkit mukaan lukien.

Me osaamme -ilta on Helin ideoima uusi toimintamuoto, jonka tarkoituksena on esitellä kuurosokeiden henkilöiden laajaa osaamista. "Tällä porukalla on aivan upeita taitoja. On lahjakkaita kuvataiteilijoita, kirjoittajia, urheilijoita ja paljon muutakin osaamista. Ihmiset vain eivät tiedä toistensa taidoista", Heli kertoo. "Toivoisin, että mahdollisimman moni haluaisi jakaa toisille tietoa omista harrastuksistaan. Parhaimmassa tapauksessa siinä muutkin löytävät uusia mielenkiinnon kohteita."

Ensimmäisenä taidoistaan on lupautunut kertomaan tamperelainen **Carita Halme**. Carita on innokas kuvataiteiden harrastaja ja on piirtänyt omien sanojensa mukaan niin kau-

an, kun kynä on pysynyt kädessä. Caritan kaksiosainen kuvateos "Pieni koira Cavalier" palkittiin elokuussa kuurosokeiden kulttuurikilpailun maalaustaidesarjassa kolmannella palkinnolla.

Caritan puheenvuoron lähestyessä kokoushuone on pullollaan väkeä, kaikkiaan 22. Heli toivottaa tulijat tervetulleeksi ja iloitsee, kun tilaisuus kiinnostaa niin monia. "Mutta koska ilmoittautuneita oli vain kaksi, niin kahvia on varattu huomattavasti pienemmälle joukolle. Santsikupista ei voi edes haaveilla", Heli huokaa. Ja jotta mikään ei olisi liian helppoa, niin kumpikin mikrofoni lakkaa vuorotellen toimimasta kesken esittelykierroksen.

Mikrofoniongelmien selvittyä Carita pääsee aloittamaan rakkaasta kuvataideharrastuksestaan. Carita kertoo hauskesti ja mukaansatempaavasti siitä, kuinka piirtäminen oli hänelle todella tärkeä harrastus jo lapsena. Eräänäkin jouluna vierähti koko yö aamuun saakka piirtäessä. Kouluaikoina Carita osallistui useisiin piirustuskilpailuihin ja ylsi joskus palkinto-

sijoillekin. Yksi kouluaikoina tehty piirustus julkaistiin myöhemmin oman koulun historiikkikirjan kansikuvana.

Carita kertoo, että hänestä mieluisimpia tekniikoita ovat puuvärit ja värilliset vahaliidut. "Erilaiset maalit ovat vaikeampia, ja vesivärit tahtovat aina valua liikaa." Vaikeinta on saada kuvattava kohde elävän näköiseksi ja sille oikeat mittasuhteet.

Yleisö intoutuu kysymään Caritalta kaikenlaista. Kuinka vanha olet? "Vähän alle neljäkymmenen." Osaatko tehdä pilapiirustuksia? "Ehkä epäonnistuneita töitani voisi kutsua pilapiirustuksiksi." Millainen on hyvä paperi? "Hmm, lapsena äiti antoi minulle ja siskolle isoja piirustusarkkeja, ne ovat jääneet mieleen." Mikä on näkö- ja kuulotilanteesi? "Olen syntynyt heikkonäköisenä ja -kuuloisena, mutta vammat eivät ole eteneviä. Kiikarit ovat minulle tärkeä näön apuväline."

Carita on tuonut mukanaan omia töitään. Yleisön joukossa istuva ammatikuvataiteilija **Milla Päiväniemi** ei malttaisi odottaa, että Carita laittaisi ne kiertämään. Itsekin kuurosokea Milla ohjaa kuurosokeille omaa kuvataidepiiriä ja hän kertoo yllättyneensä, kuinka hienoja töitä kaikki ryhmäläiset tekevät.

Carita laittaa tuomansa työt kiertämään ja kuvailee jokaisen niistä hyvin

tarkkaan. Eniten kiinnostusta herättää voittoisa "Pieni koira Cavalier". Yleisön joukossa on useita taktiilisti kommunikoivia, jotka huolellisesti tunnus-televat koirataulun muotoja ja materiaaleja. Kiinnostusta herättää myös mallina ollut koira. Mitä rotua se on? "Cavalier". Tyttö- vai poika? "Hienohelmapoika". Minkä niminen? "Nupukka".

Innokkaaimmin yleisön joukosta kysymyksiä tehneellä **Paavo Korhosella** on vielä yksi kysymys: "Oletko itse käynyt kuvataidenäyttelyssä katso-massa muiden taidetta". Carita tunnustaa, että siitä on aikaa monta vuotta. **Ritva Hallikainen** innostuu ehdottamaan, että koko porukka voisi lähteä yhdessä taidenäyttelyyn ja muut myöntelevät innokkaasti. Heli Kojonen pitää ideaa loistavana: "Tällaisten iltojen yhtenä tarkoituksena on juuri löytää yhteisiä kiinnostuksen kohteita. Nyt heti ensimmäisellä kerralla löytyi kiinnostusta lähteä yhdessä taidenäyttelyyn!"

Kaikki mukana olleet ovat yhtä mieltä siitä, että vastaavia iltoja kannattaa järjestää jatkossakin. "Kerran pari vuodessa", Heli ehdottaa ja jatkaa, että kun Me osaamme -ilta järjestetään seuraavan kerran joskus ensi vuonna, hän on jo ennättänyt jäädä äitiyslomalle.

"Olen teistä tosi ylpeä, tosi taitavaa porukkaa olette", Heli kannustaa jatkamaan. ■